

РОЗДІЛ 3. ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА ТА ІДЕОЛОГІЯ

Горулько Ольга Юріївна

Гендерна компетентність – дієвий механізм утворення паритетного парламенту

УДК 328.1:305

DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2021-2.12>

Горулько Ольга Юріївна
аспірантка кафедри парламентаризму
та політичного менеджменту
Національної академії державного
управління при Президентові України
вул. Антона Цедіка, 20,
Київ, Україна

У статті аналізуються сутність і особливості діяльності паритетного парламенту, в складі якого гендерна рівність досягається співвідношенням 50 на 50, та одного з механізмів його утворення – гендерної компетентності, якою мають оволодіти політики і публічні службовці задля реалізації гендерної політики в державі. Встановлено, що паритетні парламенти утворені в країнах із найбільш розвинутою демократією (Португалія, Швеція, Франція, Німеччина, Шотландія); вони характеризують еволюційний розвиток інституту парламентаризму, забезпечують особливий статус парламенту в державах із парламентською та парламентсько-президентською формами правління. Охарактеризовано базові показники паритетних парламентів: кількість представників обох статей у парламенті; якість законодавчих і нормативно-правових актів, спрямованих на забезпечення гендерної рівності; рівень політичної культури в суспільстві, пов'язаний із реалізацією принципу паритетної демократії, який характеризується визнанням у суспільстві і державі рівноправності внеску жінок і чоловіків у розвиток демократії; рівень гендерної компетентності, що характеризується сукупністю знань, умінь, досвіду, мотивації, особистих якостей щодо дотримання рівності прав і свобод представників обох статей. Наголошено на наявності недоліків у чинному законодавстві України щодо дотримання принципів гендерної рівності, не вирішених питаннях щодо гендерних зобов'язань України, недостатньому утвердженні цінності гендерної рівності в усіх сферах соціального життя, відсутності вироблених гендерних стратегій та відповідної до них гендерної політики. Виявлено позитивну тенденцію розвитку гендерної паритетності у Верховній Раді України – вищому і єдиному законодавчому органі влади в державі. Акцентовано на необхідності формування в публічних службовцях і політиків гендерної компетентності як складника їх професійної компетентності. Запропоновано структуру програми підготовки гендерно компетентних політиків.

Метою дослідження є обґрунтування сутності й особливостей діяльності паритетного парламенту та необхідності формування гендерної компетентності в публічних службовцях і політиків як дієвого механізму його утворення.

Результати дослідження можуть бути використані в роботі Верховної Ради України та її апарату з метою підготовки гендерно компетентних народних депутатів та їх помічників, які своєю професійною діяльністю сприяють формуванню і розвитку гендерної політики в державі.

Ключові слова: гендерна політика, паритетний парламент, гендерна рівність, гендерна компетентність.

Вступ. Становлення України як розвинутої соціально-правової держави з високим рівнем життя і політичною стабільністю зумовлює необхідність комплексного аналізу однієї з важливих проблем теорії і практики політології – формування гендерної політики шляхом застосування демократичного принципу рівноправної участі політиків у державотворчих процесах, визнання принципів гендерної паритетності та професійної здатності до їх діяльності як важливого компонента професійної компетентності та демократичного розвитку держави і суспільства.

Гендерна компетентність політиків та публічних службовців як основних політичних акторів є одним із дієвих механізмів досягнення гендерної рівності в парламенті, державі і суспільстві, запорукою створення передумов для більшої демократії та самореалізації кожної особистості незалежно від її статі.

З огляду на деякі недоліки у виконанні Україною гендерних зобов'язань, які відображено у Стратегії гендерної рівності Ради Європи на 2018–2023 роки та імплементовано в чинне законодавство (Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», Державна соціальна програма забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року тощо), виникає потреба у формуванні гендерної компетентності в публічних службовців і політиків як складника їх професійної компетентності. Це сприятиме «розгойдуванню» доволі стійких гендерних стереотипів, які панують у суспільній свідомості, та підвищенню рівня політичної культури, яка формується на основі суспільних цінностей.

Аналіз теоретичного і прикладного наукового доробку у сфері парламентаризму, зокрема утворення паритетних парламентів, які функціонують у державах із розвинутою демократією, є досить

актуальним питанням і предметом вивчення для вітчизняних науковців.

Мета та завдання. Метою статті є узагальнення підходів до виявлення сутності й особливостей паритетного парламенту та одного з механізмів його утворення – гендерної компетентності публічних службовців і політиків, що сприятиме вирішенню гендерних зобов'язань України, пов'язаних із забезпеченням рівних прав і можливостей жінок та чоловіків, утвердженню цінності гендерної рівності в усіх сферах соціального життя, виробленню гендерних стратегій та відповідної до них гендерної політики.

Методи дослідження. Формування узагальнених уявлень про паритетний парламент та гендерну компетентність як одну з його базових характеристик забезпечувалось шляхом використання методів теоретичного й компаративного аналізу. Системний підхід застосовано для розгляду проблеми утворення гендерної паритетності в парламенті, обґрунтування необхідності формування гендерної компетентності у публічних службовців і політиків, розробки структури та змісту програми навчального тренінгу з підготовки гендерно компетентного політика.

Результати. Надбанням соціально-політичного дискурсу останнього десятиліття стало поняття «гендерна політика», яке означає заходи, спрямовані на ліквідацію або попередження дискримінації за ознакою статі в суспільстві. Така політика спрямована на утвердження гендерної рівності між жінками і чоловіками у прийнятті суспільно важливих рішень.

Нині світова спільнота формує нові принципи гендерної політики, які формують сучасну ідеологію гендерного паритету і включають гендерну рівність, врахування специфічних інтересів жінок і чоловіків у процесі формування політики, забезпечення рівних прав і можливостей незалежно від статі, рівний доступ жінок і чоловіків до прийняття рішень на всіх рівнях, рівну участь чоловіків і жінок в економічних, соціальних та культуротворчих процесах, зменшення гендерної нерівності, засвоєння принципів паритетної демократії.

Науковці виокремили кілька типів державної політики щодо становища жінок – патріархальний,

патерналістський, егалітарний [17], які передували політиці гендерної паритетності (табл. 1).

Як бачимо з таблиці 1, егалітарний тип державної політики основною метою має усунення ставово-рольових відмінностей у процесі соціалізації особи, досягнення такого стану суспільства, коли жінкам і чоловікам гарантовані рівні можливості для реалізації їхнього творчого та інтелектуального потенціалу.

Таким чином, політика гендерної паритетності виникла на ґрунті, що забезпечив гендерний баланс і змінив свідомість у більшості громадян, зокрема країн-учасниць ЄС, які змогли в останню чверть століття виправити ситуацію з низькою репрезентацією жінок в органах влади. Європейське Економічне Співтовариство з часу свого заснування розробило повний цикл програм, пов'язаних із жіночими питаннями. Ці програми мали на меті забезпечення «рівних можливостей для жінок та чоловіків у соціальному, професійному та політичному житті, допомогу жінкам, які зазнали перешкод, заходів для підвищення свідомості». Такі дії з боку ЄС спочатку мали дві основні цілі:

- додати соціально-політичний вимір до регуляторних правил, що мають зв'язок з економічною політикою;

- зробити певні кроки до ліквідації умов структурної кризи на ринку праці для жінок [22].

Надалі вони забезпечили реалізацію принципу паритетної демократії, сформували паритетні парламенти у провідних державах Європи, зокрема таких як Португалія, Швеція, Франція, Німеччина, Шотландія [1], де гендерна рівність досягла співвідношення представників жіночої і чоловічої статі 50 на 50.

Паритетну демократію науковці розглядають як «оптимальну модель системи стримувань і противаг, що забезпечує реалізацію рівних прав і можливостей для всіх учасників демократичного процесу, створюючи певний баланс інтересів. Відлік становлення паритетних відносин та взаємин можна розпочати з розвитку конституціоналізму та парламентаризму, реалізації принципу розподілу влад» [5]. Окремі питання розуміння проявів паритетної демократії досліджувались вітчизняними

Таблиця 1

Типи державної політики щодо становища жінок, що передували політиці гендерної паритетності

Тип державної політики		
<i>патріархальний</i>	<i>патерналістський</i>	<i>егалітарний</i>
чіткий розподіл функцій між жінками і чоловіками в сім'ї та суспільстві	досягнення юридичної рівноправності в соціальному стані жінок і чоловіків	створення рівних умов для самореалізації особистості в усіх соціальних сферах, незалежно від статі
обмеження участі жінок у процесі прийняття управлінських рішень і громадській діяльності	широка участь жінок у громадській діяльності; створення умов для поєднання жінками трьох ролей: професіонала, матері і господині	участь жінок в усіх сферах життєдіяльності суспільства, включаючи державне управління

Джерело: розроблено автором на основі [17]

і зарубіжними науковцями, які у своїх працях розглядали проблеми розподілу влади системного та функціонального характеру, взаємодію держави і громадянського суспільства, досягнення легітимності представницьких органів влади, що формуються шляхом загальних виборів та приймають колегіальні політико-управлінські рішення, які мають задовольняти публічні інтереси суспільства [3; 6; 7; 9; 4].

Утвердження принципів паритетної демократії легітимізує механізми формування і здійснення влади, взаємодії різних політичних та соціальних суб'єктів. Тому паритетна демократія сприймається як найоптимальніша форма вирішення суспільних задач, на що вказують і розглянуті нами порівняльні показники індексів демократії та гендерної рівності:

– за індексом демократії Україна у 2020 році посіла 79 місце серед 167 держав [4], тоді як перші місця посіли Норвегія, Ісландія, Швеція;

– за індексом гендерного розриву (Global Gender Gap Report) у 2020 році Україна посіла 59-е місце серед 153 держав, який враховує національні статистичні дані, рівень досягнень і можливостей чоловіків і жінок щодо економічної участі, кар'єрні перспективи, політичні права, здоров'я та тривалість життя та освіти. У десятку країн за індексом гендерного розриву увійшли Ісландія, Норвегія, Фінляндія, Швеція, Ірландія, Руанда, Філіппіни, Швейцарія, Словенія та Нова Зеландія [21].

Запорукою ефективності й успішності багатьох європейських країн, таких як Німеччина, Данія, Норвегія, Швеція, Фінляндія, де рівень життя є достатньо високим, є гендерний паритет, гендерно орієнтоване бюджетування на всіх рівнях та гендерна експертиза в законодавчому процесі.

Залежність демократії і гендерності очевидна. Тому очевидним є і той факт, що держави з вищим індексом демократії формують паритетні парламенти і досягають гендерної рівності, по-перше, завдяки відповідальному ставленню до виконання власних гендерних зобов'язань, по-друге, завдяки розвитку політичної культури суспільства, що сприяє поступовій заміні традиційних гендерних стереотипів на сучасні демократичні цінності, по-третє, завдяки професійально підготовленим фахівцям для роботи в парламенті, які володіють, серед інших складників професійної компетентності, *гендерною компетентністю*, під якою ми розуміємо сукупність знань, умінь, досвіду, мотивації, особистих якостей щодо дотримання рівності прав і свобод обох статей.

Тому до *гендерно компетентних фахівців* ми зараховуємо тих, хто визнає і дотримується принципу паритетної демократії. Верховна Рада України ув цьому питанні, на наш погляд, має бути взірцем, а народні депутати України мають демонструвати високий рівень політичної культури, ген-

дерної компетентності і відповідати вимогам сьогодення, зокрема щодо виконання ними гендерних зобов'язань держави.

Так, Україна, виконуючи вимоги Угоди про Асоціацію з ЄС, прийняла низку нормативно-правових актів, пов'язаних із виконанням Глобальних цілей сталого розвитку. Це, зокрема, Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна», якою визначено цільові орієнтири для досягнення до 2030 року, які відображені в національній системі завдань і показників [18]. У цих документах визначені цілі, національні завдання та комплекс заходів на зазначений термін. Однак темпи їх виконання незадовільні, а певні позиції залишаються проблемними (гендерний розрив у економічних можливостях, політична участь, гендерні стереотипи). Це стосується і Верховної Ради України, яка в умовах демократичного розвитку держави, на жаль, не є прикладом для інших інститутів держави щодо набуття ними інституційної спроможності і реалізації гуманістичних цінностей, зокрема, пов'язаних із гендерною проблематикою [19]. Так, у Верховній Раді України IX скликання Індекс гендерного розриву зріс до 21%, тоді як у світі в середньому він становить 25%; у країнах Європи – 30% і більше (наприклад, у парламенті Іспанії 44%); серед 23 Комітетів у парламенті IX скликання лише 5 очолюють жінки; більшість працівників Апарату Верховної Ради – жінки (68%), водночас на посадах керівників структурних підрозділів Апарату та їх заступників – жінок 44%, а чоловіків 56%; у керівництві Апарату ВРУ на 7 посадах немає жодної жінки [10].

Зазначимо, що у Верховній Раді України IX скликання представництво жінок становить 20,6% [16], у I скликанні – 2,5% [20]. У другому скликанні Верховної Ради України жінки становили 4,1% усього складу (18 з 436 депутатів), в третьому – 8% (38 з 477), в четвертому – 5,5% (28 з 509), в п'ятому – 8,7% (42 з 483), в шостому – 7,8% (42 з 541), в сьомому – 9,6% (46 з 478), у восьмому – 12% (56 з 468). Це, безперечно, свідчить про позитивну динаміку змін та тенденцію вирішення питань щодо гендерної паритетності в парламенті і про невиконання взятих на себе зобов'язань щодо встановлення співвідношення 30 на 70.

Аналізуючи зміст Постанови КМУ від 11 квітня 2018 р. № 273 «Про затвердження Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року» [12], метою якої є вдосконалення механізму забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах життя суспільства та впровадження європейських стандартів рівності, ми помітили деякі неузгодженості. Наприклад, в ній зазначено, що має бути збільшена частка жінок серед народних депутатів України, депутатів обласних та місцевих рад (міст обласного

значення) до 20% у 2021 році. У той же час у країнах Європи встановлюється стандарт у 30%, у парламенті Іспанії він становить 44% [10], ООН започаткувала Програму «Планета 50-50 до 2030 року: Крок уперед до гендерної рівності», в якій відображені національні заходи, спрямовані на досягнення гендерної рівності до 2030 року [15].

Проблемним залишається виконання гендерних зобов'язань: забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків; утвердження цінності гендерної рівності в усіх сферах соціального життя; вироблення гендерних стратегій та відповідної до них гендерної політики. Їх вирішенню мають сприяти такі законодавчі і нормативно-правові акти, прийняті в Україні:

– Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», яким передбачено проведення гендерно-правової експертизи чинного законодавства, проєктів нормативно-правових актів, результатом якої є надання висновку щодо їх відповідності принципу забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків [11];

– Постанова Кабінету Міністрів України «Про питання проведення гендерно-правової експертизи» № 997 від 2018 року, якою затверджено Порядок проведення гендерно-правової експертизи та форми висновків та Наказу Міністерства юстиції України № 3719/5, яким затверджено Методичні рекомендації з проведення гендерно-правової експертизи актів законодавства та проєктів нормативно-правових актів (2018 р.) [8];

– Державна соціальна програма забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року [12], якою передбачено вдосконалити механізм забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах життя суспільства та впровадити європейські стандарти рівності;

– Національний план дій із виконання рекомендацій, викладених у заключних зауваженнях Комітету ООН із ліквідації дискримінації щодо жінок на період до 2021 року [13], який враховує зміст рекомендацій, заходи, спрямовані на виконання рекомендацій, індикатори досягнення, строк виконання, відповідальні за виконання.

На наш погляд, задля реалізації зазначених гендерних зобов'язань Україна повинна мати:

– чіткий план дій, який ґрунтується на загальних принципах гендерної політики ЄС [2], таких як права людини, демократія, верховенство права;

– колективний контроль за соціальними механізмами панування, які можуть бути реалізовані незалежно від гендерних стереотипів, у тому числі, на основі встановлення чітких критеріїв для проведення гендерно-правової експертизи прийнятих та проєктних нормативно-правових актів;

– відповідні організаційні структури по всій вертикалі влади з метою забезпечення *принципу*

гендерної паритетності, який характеризується визнанням у суспільстві і державі рівноправності внеску жінок і чоловіків у розвиток демократії;

– спеціальні програми підготовки осіб, відповідальних за проведення гендерно-правової експертизи не лише під час розроблення нормативно-правових актів міністерств, інших органів виконавчої влади, актів органів місцевого самоврядування, а й під час їх розробки, що здійснюють, зокрема, народні депутати України.

Для підготовки гендерно компетентних політиків нами пропонується відповідна структура програми «Гендерна паритетність у Верховній Раді України» для народних депутатів та їх помічників, якою передбачено такі теми: сутність принципу паритетної демократії; структура парламенту за ознакою гендерної паритетності; поведінки політика – прояв гендерної культури; мотиваційні чинники щодо застосування принципу гендерної паритетності; толерантність – ознака гендерності.

Висновки. Отже, Україна потребує концептуального визначення гендерної політики, яка є комплексною стратегією забезпечення рівних прав і можливостей представників обох статей, забезпечення гендерної рівності в усіх сферах суспільного життя, визнання гендерної компетентності політиків і публічних службовців як механізму утворення паритетної Верховної Ради України, в якій досягається гендерна рівність.

Пріоритетними в цьому напрямі мають стати питання професійної підготовки політиків, діяльність яких пов'язана з формуванням та реалізацією гендерної політики, розвитку гендерної компетентності політиків, яка характеризується сукупністю знань, умінь, досвіду, мотивації, особистих якостей щодо дотримання ними рівності прав і свобод обох статей, утвердженням принципу паритетної демократії, що характеризується визнанням у суспільстві і державі рівноправності внеску жінок і чоловіків у розвиток демократії, поступовою заміною традиційних гендерних стереотипів на сучасні демократичні цінності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гендерні стереотипи та ставлення громадськості до гендерних проблем в українському суспільстві / авт. колектив: Ю.І. Саєнко – наук. редактор та інші. Київ : Центр соціальних експертиз Інституту соціології НАН України 2007. 143 с.
2. Гендерна політика Європейського Союзу: загальні принципи та найкращі практики. URL: http://www.icps.com.ua/assets/uploads/files/genderna_pol_tika_s.pdf
3. Гендерна політика в системі публічного управління України / [М. Канавець (кер. авт. колективу), Ю. Лихач, А. Кукуля, А. Алексеєнко, О. Бутенко, В. Костик, О. Руденко, Н. Богданова; за заг. ред. К. Ващенко]. Київ : Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу, 2018. 125 с.

4. Індекс демократії. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Індекс_демократії

5. Кормич Л.І. Принципові засади паритетної демократії. URL: http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/1082/Kormich_L.pdf?sequence=1&isAllowed=y

6. Основи гендерної політики в парламентській діяльності : навчальний посібник /авт. кол.; за заг. ред. В.А. Гошовської. Київ : НАДУ, 2011. 100 с.

7. Парламентаризм : підручник. 2-ге вид., допов. й розшир. / В.А. Гошовська [та ін.]; за ред. В.А. Гошовської. Київ : НАДУ, 2019. 704 с.

8. Про питання проведення гендерно-правової експертизи : Постанова КМУ від 28 листопада 2018 р. № 997. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997-2018-п#Text>

9. Правові засади формування та розвитку гендерного середовища в Україні. Київ : Юридична думка, 2010. 352 с.

10. Про гендерну політику в Україні. URL: <https://gendercenter.sumdu.edu.ua/index.php/news/314-pro-hendernu-polityku-v-ukraini>

11. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2005. № 52. Ст. 561. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>

12. Про затвердження Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2018 р. № 27. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273-2018-п#Text>

13. Про затвердження Національного плану дій з виконання рекомендацій, викладених у заключних зауваженнях Комітету ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок на період до 2021 року : Розпорядження КМУ від 5 вересня 2018 р. № 634-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/634-2018-р#Text>

14. Скрипнюк О.В. Демократія: Український і світовий вимір. Київ, 2006. 366 с.

15. Стратегія гендерної рівності Ради Європи на 2018–2023 роки. URL: <https://rm.coe.int/prems-041318-gbr-gender-equality-strategy-2023-ukr-new2/16808b35a4>

16. У новій Раді зросла кількість жінок-депутатів. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2019/07/23/7221668>

17. Хасбулатова О. Российская государственная политика в отношении женщин (1900–2000). *Теория и методология гендерных исследований*: Курс лекц. / Под общ. ред. О.А. Ворониной. Москва : МЦГИ – МВШСЭН – МРФ, 2001. С. 185–198.

18. Цілі сталого розвитку та Україна. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/cili-stalogo-rozvitku-ta-ukrayina>; Указ Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>

19. Чи стане Парламент прикладом для покоління рівності? (Спільна стаття Дафіни Герчевої, Постійної представниці Програми розвитку ООН в Україні та Заступниці Голови Верховної Ради України Олени Кондратюк). URL: <https://www.rada.gov.ua/print/198765.html>

20. Як змінювався гендерний склад Ради останні 30 років. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2020/03/06/>

infografika/polityka/yak-zminyuvavsya-hendernyj-sklad-rady-ostanni-30-rokiv

21. Bidenko, Julia; Kiselyova, Valentina. On gender policy in Ukraine. URL: <http://genderindetail.org.ua/library/ukraina/8-zhinochih-vneskiv-bez-yakih-ne-bulob-nezaleznoi-ukraini-134169.html>

22. European Commission: Agenda 2000: For a stronger and wider Union. Luxemburg: Office for Official Publication of the European Communities, 1997. COM (97) 2000, vol. 1. 91 p.

REFERENCES:

1. Saienko Yu.I. et al (2007), *Henderni stereotypy ta stavlennia hromadskosti do hendernykh problem v ukrainskomu suspilstvi* [Gender stereotypes and attitudes of communities to gender issues in the Ukrainian support], Press Tsentru sotsialnykh ekspertyz Instytutu sotsiologii NAN Ukrainy [Center for Social Expertise to the Institute of Sociology of the National Academy of Sciences of Ukraine], Kyiv, 143 p. [in Ukrainian]

2. *Henderna polityka Yevropeiskoho Soiuzu: zahalni pryntsyipy ta naikrashchi praktyky* [Gender policy of the European Union: basic principles and the best practices]. URL: http://www.icps.com.ua/assets/uploads/files/genderna_pol_tika_s.pdf [in Ukrainian]

3. Kanavets M., Lykhach Yu., Kukulia A., Alieksieienko A., Butenko O., Kostyk V., Rudenko O. and Bohdanova N. (edited by Vashchenka K.) (2018), *Henderna polityka v systemi publicnoho upravlinnia Ukrainy* [Gender policy in the system of public administration of Ukraine], Press Tsentr adaptatsii derzhavnoi sluzhby do standartiv Yevropeiskoho Soiuzu, Kyiv, 125 p. URL: http://www.center.gov.ua/component/k2/item/download/1155_a612cd7c05d4e0754914efbea629347a [in Ukrainian]

4. Індекс демократії [Index of democracy]. URL: <https://www.google.com/search?client=opera&q=скільки+демократичних+країн+у+світі&sourceid=opera&ie=UTF-8&oe=UTF-8> [in Ukrainian]

5. Kormych L.I. *Pryntsyypovi zasady parytetnoi demokratii* [Fundamental principles of parity democracy]. URL: http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/1082/Kormich_L.pdf?sequence=1&isAllowed=y [in Ukrainian]

6. Edited by Hoshovska V.A. (2011), *Osnovy hendernoi polityky v parlamentskii diialnosti* [Fundamentals of gender policy in parliamentary activities], Press NADU, 100 p. [in Ukrainian]

7. Hoshovska V.A. et al (Edited by Hoshovska V.A.) (2019), *Parlamentaryzm: 2-he vyd., dopov. y rozshyr* [Parliamentarism: 2nd edition, supplemented and expanded], Press NADU, Kyiv, 2019. 704 p. [in Ukrainian]

8. CMU (2018), *Pro pytannia provedennia henderno-pravovoi ekspertyzy* [On the issue of gender-legal expertise], the order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated by November 28, 2018 № 997. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997-2018-п#Text> [in Ukrainian]

9. *Pravovi zasady formuvannia ta rozvytku hendernoho seredovyscha v Ukraini* [Legal basis for the formation and development of the gender environment in Ukraine], Press Yurydychna dumka, Kyiv, 352 p. [in Ukrainian]

10. *Pro hendernu polityku v Ukraini* [On gender policy in Ukraine]. URL: <https://gendercenter.sumdu.edu.ua/>

index.php/news/314-pro-hendernu-polityku-v-ukraini [in Ukrainian]

11. VRU, Law of Ukraine (2005), Pro zabezpechennia rivnykh prav ta mozhyvostei zhinok i cholovikiv [Law of Ukraine „Ensuring equal rights and opportunities for women and men“], dated September 8, 2005, № 2866-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text> [in Ukrainian]

12. CMU (2018), Pro zatverdzhennia Derzhavnoi sotsialnoi prohramy zabezpechennia rivnykh prav ta mozhyvostei zhinok i cholovikiv na period do 2021 roku [On approval of the State Social Program to ensure equal rights and opportunities for women and men for the period up to 2021], the order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated by April 11, 2018 № 27. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273-2018-n#Text> [in Ukrainian]

13. CMU (2018), Pro zatverdzhennia Natsionalnoho planu dii z vykonannia rekomendatsii, vykladenykh u zakliuchnykh zavvazhenniakh Komitetu OON z likvidatsii dyskryminatsii shchodo zhinok na period do 2021 roku [On approval of the National Action Plan to implement the recommendations set out in the concluding observations of the UN Committee on the Elimination of Discrimination against Women for the period up to 2021], the order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated by September 05, 2018 № 634-p. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/634-2018-p#Text> [in Ukrainian]

14. Skrypniuk O.V. (2006), Demokratia: Ukrainyskyi i svitovyi vymir [Democracy: Ukrainian and world dimension], Kyiv, 366 p. [in Ukrainian]

15. Stratehiia hendernoi rivnosti Rady Yevropy na 2018–2023 roky [Council of Europe Gender Equality Strategy for 2018–2023.] URL: <https://rm.coe.int/>

prems-041318-gbr-gender-equality-strategy-2023-ukr-new2/16808b35a4 [in Ukrainian]

16. U novii Radi zroslo kilkist zhinok-deputativ [The number of women deputies in the new Rada has increased]. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2019/07/23/7221668> [in Ukrainian]

17. Hasbulatova O. (Edited by Voronina O.A.) (2001), Rossiyskaya gosudarstvennaya politika v otnoshenii jenshin (1900–2000). Teoriya i metodologiya gendernyih issledovaniy [Russian state policy towards women (1900–2000). Theory and methodology of gender studies], Press MTSGI – MVSHSEN – MRF, Moscow, pp. 185–198. [in Russian]

18. Tsili staloho rozvytku ta Ukraina [The goals of sustainable development and Ukraine]. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/cili-stalogo-rozvytku-ta-ukrayina> [in Ukrainian]

19. Ukaz Prezydenta Ukrainy «Pro Tsili staloho rozvytku Ukrainy na period do 2030 roku» [Decree of the President of Ukraine “On the Sustainable Development Goals of Ukraine until 2030”]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text> [in Ukrainian]

20. Dafina Gercheva and Olena Kondratiuk Chy stane Parlament prykladom dlia pokolinnia rivnosti? [Will Parliament become an example for the generation of equality?]. URL: <https://www.rada.gov.ua/print/198765.html> [in Ukrainian]

21. Iak zminiuvavsia hendernyi sklad Rady ostanni 30 rokov [How the gender composition of the Council has changed over the last 30 years]. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2020/03/06/infografika/polityka/yak-zminyuvavsya-hendernyj-sklad-rady-ostanni-30-rokiv> [in Ukrainian]

Gender competence – an effective mechanism for the establishment of a parity parliament

Horulko Olha Yuriivna

Postgraduate Student
at the Department of Parliamentarism
and Political Management
National Academy for Public
Administration under
the President of Ukraine
Antona Tsedika str., 20,
Kyiv, Ukraine

The article analyzes the essence and features of the activities of a parity parliament, in which gender equality is achieved in a ratio of 50 to 50, and one of the mechanisms of its formation is gender competence, which must be mastered by politicians and public servants to implement gender policy in the state. It is determined that parity parliaments are formed in countries with the most developed democracies (Portugal, Sweden, France, Germany, Scotland), they characterize the evolutionary development of the institution of parliamentarism, provide a special status of parliament in states with parliamentary and parliamentary-presidential forms of government. The basic indicators of parity parliaments are characterized, such as: the number of representatives of both sexes in parliament; the quality of legislative and normative legal acts aimed at ensuring gender equality; the level of political culture in society associated with the implementation of the principle of parity democracy, which is characterized by the recognition in society and the state of the equal rights of the contribution of women and men to the development of democracy; the level of gender competence, characterized by a combination of knowledge, skills, experience, motivation, personal qualities to respect the equality of rights and freedoms of both sexes. Noted the presence of shortcomings in the current legislation of Ukraine regarding the observance of the principles of gender equality; unresolved issues of gender obligations in Ukraine; insufficient affirmation of the value of gender equality in all spheres of public life; lack of gender strategies and related gender policies. Identified a positive trend in the development of gender parity in the Verkhovna Rada of Ukraine – the highest and unified legislative body of power in the state. Emphasis is placed on the need to form gender competence among public servants and politicians as a component of their professional competence. The structure of training programs for gender-competent politicians is proposed.

The aim of the study is to explain the essence and characteristics of the activities of a parity parliament and the need to form gender competence in public servants and politicians as an effective mechanism for its formation.

The results of the study can be used in the work of the Verkhovna Rada of Ukraine and its staff to train gender-competent MPs and their assistants, whose professional activities contribute to the formation and development of gender policy in the country.

Key words: gender policy, parity parliament, gender equality, gender competence.